

Μάης '68: Υποφερτός ή Ανυπόφορος;

Εν συντομία, ο Μάης του '68 είναι η πολιτικοκοινωνική αναταραχή που ξέσπασε στη [Γαλλία](#) ως αποτέλεσμα των κινητοποιήσεων των μαθητών και φοιτητών, τα οποία επεκτάθηκαν με [γενική απεργία](#) των εργατών και τελικά οδήγησαν σε πολιτική και κοινωνική κρίση, που πήρε διαστάσεις ρήξης και οδήγησε στη διάλυση της Γαλλικής Εθνοσυνέλευσης και την προκήρυξη εκλογών από τον τότε πρόεδρο [Σαρλ Ντε Γκωλ](#).

του Αργύρη Αργυριάδη*

Από την οικειοποίηση στη αναβίωση

Ορισμένοι έχουν υποστηρίξει ότι ο Μάης του 68 ήταν το σημαντικότερο επαναστατικό γεγονός του [20ού αιώνα](#), επειδή δεν πραγματοποιήθηκε από μεμονωμένο πλήθος, όπως οι εργαζόμενοι ή οι φυλετικές μειονότητες, αλλά ήταν μια παλλαϊκή εξέγερση, άνευ φυλετικών, πολιτιστικών, ηλικιακών και κοινωνικών διακρίσεων. Η παραδοχή αυτή, εμπεριέχει ένα σαφή ιδεολογικό χειρισμό της ιστορίας μιας και αποκρύπτει το ουσιαστικότερο κοινωνικό πείραμα του 20^{ου} αιώνα τον Ισπανικό εμφύλιο. Ο Μάης του 68 δεν μπορεί να αποτελεί παρά μια «στιγμή» σε σχέση με το εύρος την ένταση και την έκταση του Ισπανικού εμφυλίου. Είναι πασιφανές δε, ότι ο Γαλλικός Μάης εμπνεύστηκε από τον Ισπανικό εμφύλιο, αλλά δεν μπόρεσε να φτάσει την ρήξη και τον κοινωνικό μετασχηματισμό του αρχικού γεγονότος. Αρκετοί δεν δίστασαν να πουν ότι ήταν η τελευταία αναλαμπή του αναρχικού κινήματος. Φυσικά αυτό είναι πέρα για πέρα αναληθές αν και αναρχισμός άλλαξε ηλικιακά.

Παρόλα αυτά ο Μάης του 68 έχει ιδιαίτερη σημασία διότι αποτελεί την πρώτη αστική κοινωνική εξέγερση μεταπολεμικά στον δυτικό κόσμο. Η ρήξη με την μεταπολεμική συναίνεση της ανοικοδόμησης της Ευρώπης αποτελεί το σημαντικότερο στοιχείο του Γαλλικού Μάη και τον καταστρέφει εξίσου σημαντικό σημείο για την ιστορία του κοινωνικού κινήματος, αλλά όχι παρόμοιο με τον Ισπανικό εμφύλιο. Αν δεχτούμε ότι ο Ισπανικός εμφύλιος ήταν ένα «σύντομο καλοκαίρι ελευθερίας», ο Γαλλικός Μάης ήταν απλά «μια ανοιξιάτικη μέρα χαράς». Αντίθετα το Σιατλ και οι κινητοποιήσεις ενάντια στην παγκοσμιοποίηση αποτελούν χαρακτηριστικό παράδειγμα μιας και έχουν αυτόν ως σημείο αναφοράς. Η διαχρονικότητα του Μάη του 68 και η ιδιαίτερη σημασία του έγκειται στην χρήση του ως προβολικού εργαλείου για το τι θα επακολουθούσε ως αποτέλεσμα σε όλες τις αστικές εξεγέρσεις έως σήμερα.

Διότι άρχισε ως σειρά απεργιών και καταλήψεων, που ξέσπασαν σε διάφορα πανεπιστήμια και γυμνάσια στο [Παρίσι](#), μετά από τη διαμάχη με τους διοικητές των πανεπιστημίων και την αστυνομία. Οι προσπάθειες της κυβέρνησης του [Σαρλ Ντε Γκωλ](#) να λύσει τις απεργίες με τη δράση της αστυνομίας κατάφεραν μόνο να οξύνουν την κατάσταση περαιτέρω, οδηγώντας σε οδομαχίες με την αστυνομία στο Quartier Latin. Ακολούθησε γενική απεργία από τους σπουδαστές και απεργίες σε όλη τη [Γαλλία](#) από δέκα εκατομμύρια εργαζομένους, κατά προσέγγιση δύο τρίτα του γαλλικού εργατικού δυναμικού.

Η διάλυση της Εθνοσυνέλευσης και η προκήρυξη εκλογών ήταν η ταφόπλακα του κινήματος. Αν και η κυβέρνηση βρέθηκε υπό κατάρρευση, ο επαναστατικός αναβρασμός έπαψε να υπάρχει σχεδόν τόσο γρήγορα όσο προέκυψε. Οι εργαζόμενοι επέστρεψαν στις εργασίες τους, ωθημένοι από την κομματική CGT και τον πολιτικό της φορέα το [Γαλλικό Κομμουνιστικό Κόμμα](#), που είχε καταδικάσει την εξέγερση και δεν συμμετείχε, με αποτέλεσμα το κόμμα του [Ντε Γκωλ](#) να γίνει ακόμα πιο ισχυρό. Αυτό καταδεικνύει όχι μόνο την ήττα της Γαλλικής αριστεράς, αλλά το δομικό σφάλμα της παραδοσιακής αριστεράς και του ρεφορμισμού συνολικά, ο οποίος πιστεύει ότι ο αστικός κοινοβουλευτισμός μπορεί να αλλάξει προς όφελος της κοινωνίας. (βλέπε απεργία δασκάλων, φοιτητικές κινητοποιήσεις, ασφαλιστικό).

Ο ιδεολογικός χειρισμός του φαινομένου του «Μάη»

Αν και τα γεγονότα μπορεί να κατέληξαν σε κινηματική αποτυχία, είχαν τεράστιες κοινωνικές συνέπειες: μπορεί να μη διήρκεσαν ένα μήνα, αλλά ο όρος *Μάης του '68* έγινε συνώνυμο με την αλλαγή των κοινωνικών αξιών. Το οποίο στη συνέχεια χρησιμοποιήθηκε ευρέως για να απαξιωθεί και να ενσωματωθεί από το σύστημα ως νεολαιίστικο φαινόμενο. Γνωρίζουμε ότι η αστική δημοκρατία σε όλες της τις εκδοχές εκφράζει αρκετή ανοχή και συμπάθεια σε όσους «εξεγείρονται» αλλά παραμένουν εντός τους συστήματος, Βλέπε Κομπετί, Τσίπρα, κλπ. Είναι αυτή η ομογενοποιητική τάση που επιτρέπει την ενσωμάτωση από το καθεστώς, των εξεγέρσεων ως δικές του στιγμές εξέλιξης, ώστε να μπορεί να διαιωνίζεται. Αυτό από μόνο του αποτελεί το πιο επικίνδυνο και ανησυχητικό στοιχείο, διότι προσφέρει την ιστορική λήθη έναντι της κοινωνικής – αντικαθεστωτικής μνήμης. Επιπλέον αφαιρεί την ανθρώπινη χειραφέτηση και την ρήξη ως βασικά στοιχεία του κοινωνικού ανταγωνισμού και οδηγεί στην παραίτηση, εφόσον η μόνη κατάληξη των εξεγέρσεων είναι ήττα. Παρόλα αυτά, στη [Γαλλία](#) και όχι μόνο, θεωρείται ως σημείο-σταθμός για τη μετάβαση από το [συντηρητισμό](#) (θρησκεία, πατριωτισμός, σεβασμός στην εξουσία) στις φιλελεύθερες ιδέες (ισότητα, [ανθρώπινα δικαιώματα](#), [σεξουαλική απελευθέρωση](#), κοινωνικό κράτος). Άλλωστε η βασική επίκληση του Σαρκοζί προεκλογικά, ήταν να τελειώνει η σύγχρονη Γαλλία με τον Μάη του 68, για να απελευθερωθεί στην συνέχεια από την αγορά και να επανέλθει στον ρατσισμό και την ξενοφοβία.

Γενικότερα τα γεγονότα του Μάη, αποτέλεσαν έμπνευση για παρόμοιους κοινωνικούς αγώνες αλλά και αφορμή για ρήξη ορισμένων κομματιών του σοσιαλιστικού κινήματος με τα παραδοσιακά κομμουνιστικά κόμματα. Φυσικά η αμφισβήτηση στην παραδοσιακή αριστερά οδήγησε ως προπομπός στην συνολικότερη αμφισβήτηση της ιδεολογίας σε ένα αρκετά μεγαλύτερο φάσμα, από τους καταστασιακούς για την αυτοϊκανοποίηση των ορμών τους, του εραστής της αυτονομίας, που το φαντασιακό ως θέσμιση, άγγιξε την κοινωνία μόνο στην φαντασία τους και μέχρι εκεί! Όπως αποδεικνύεται, η ελευθερία ως απελευθερωτικό εργαλείο και όχι οι ιδεοληψίες ως επαναστατική ηθική πρέπει να κινούν τον κόσμο για να κατέβει στον δρόμο. Εφόσον αυτό το βασικό στοιχείο χαθεί δεν υπάρχει το συνεκτικό σημείο που να μπορεί πραγματικά να εμπνεύσει για την ρήξη με το αντίπαλο δέος που είναι «το άλλο», «το εκτός» ως βασικό συστατικό του κοινωνικού ανταγωνισμού, που αποτελεί και το αζεπέραστο αντινομιστικό πρόταγμα. Το οποίο ενδυναμώνει στο σήμερα, την βασική διαφορά του κοινωνικού αναρχισμού σε σχέση με τις τετριμμένες παραδοσιακές ιδεολογίες που ζητάνε την αντικατάσταση της εξουσίας, ενώ ως βασικό ζητούμενο, δεν είναι ούτε η μη κατάληψη της, αλλά πολύ απλά η κατάργηση και η καταστροφή αυτής.

Η ερμηνεία του Γαλλικού Μάη μπορεί να δοθεί από αρκετές πλευρές. Σίγουρα ήταν μία φοιτητική εξέγερση που έπασχε από την έλλειψη βάθους και στερεότητας των ιδανικών της και από μία σύγχυση γύρω από τους στόχους της. Ο Μεξικανός ποιητής Octavio Paz είπε κάποτε ότι τα γεγονότα εκείνου του Μάη αποτελούσαν 'το θέαμα, τη φιέστα της επανάστασης' ή «μία φιέστα προς τιμήν της επανάστασης», και ότι στο γαλλικό Μάη του '68 'η τελετή ήταν πραγματική, αλλά η επικληθείσα θεότητα ήταν ένα φάντασμα.' Στο σημείο αυτό θα πρέπει να γίνει αντιληπτό ότι έχουμε μια μεταβίβαση με όρους πρωτοπορίας του επαναστατικού υποκειμένου. Στον Μάη του 68 το επαναστατικό υποκείμενο πλέον παύει να είναι ο ίδιος ο εργάτης και αναδεικνύεται η νεολαία ως φορέας ρήξης και ανατροπής. Αυτό επηρέασε αρκετά, ειδικά τον αναρχικό χώρο που αφαίρεσε τα εργατικά του χαρακτηριστικά και απέκτησε πιο νεανικό χαρακτήρα. Επιπλέον η διαφορά αυτή φαίνεται ξεκάθαρα στην ένταση των αιτημάτων και την φρασεολογία που αυτά εμπεριείχαν.

Απαγορεύεται το απαγορεύεται, Η Φαντασία στην Εξουσία, Να 'στε ρεαλιστές, ζητήστε το αδύνατο.

Διαβάστε λιγότερο, ζήστε περισσότερο, Η ανία είναι αντεπαναστατική, Δεν θα αξιώσουμε τίποτα, δεν θα ζητήσουμε τίποτα. Θα πάρουμε, θα καταλάβουμε, Το αφεντικό έχει ανάγκη εσένα, δεν τον έχεις εσύ ανάγκη, Εργαζόμενε: Είσαι 25 χρονών αλλά το συνδικάτο σου είναι του προηγούμενου αιώνα, Αγοράζουν την ευτυχία σου... Κλέψ' την, Ήρθα. Είδα. Πίστεψα, Η ποίηση βρίσκεται στους δρόμους, Το αλκοόλ σκοτώνει. Πάρτε LSD, Εμπρός του Πανεπιστημίου οι κολασμένοι, Κάτω από τα πεζοδρόμια, η παραλία!, Σ' αγαπώ! Ω, πέστο με πέτρες!, Ούτε Θεός ούτε αφέντης.

Η ανάλυση περιεχομένου των συνθημάτων του Μάη δείχνουν μια ριζική εναντίωση στο παλαιό, από μια γενιά χορτασμένη, που θεωρεί τα πάντα ως κεκτημένα για αυτό και ασπάζεται τον πρώιμο καταναλωτισμό. Βαριέται και αγωνίζεται για την κοινωνία των διακοπών. Η ριζοσπαστικοποίηση αυτή της γενιάς οδήγησε γρήγορα στην εξαργύρωση των επαναστατικών ιδεών προς όφελος του θεάματος με την «φαντασία στην εξουσία» να μεταστοιχειώνεται σε «φαντασία στην εξουσία της διαφήμισης» και στο lifestyle ως τρόπο ζωής. Αν και **ο Μάης του 68 κατέδειξε ότι η εξέγερση είναι δυνατή στην καρδιά των ασφυκτικών μητροπόλεων, δεν μπόρεσε αυτή την μητροπολιτική βία να την μεταστοιχειώσει σε κοινωνικά εξεγερτική συμπεριφορά.** Το άλλοθι του εξεγερμένου νεολαίου ως φαινόμενο οδήγησε στην απαξίωση της εξέγερσης στις μέρες, με την άμεση δράση πολλές φορές να ταυτίζεται με την αλόγιστη βία και τις αναρχούμενες συμπεριφορές.

Τα παιδιά των εργατών εξεγέρθηκαν με στόχο την κοινωνική αναρρίχηση πράγμα που πέτυχαν σε αρκετό βαθμό οι πρωταγωνιστές του Μάη όπως ο «κόκκινος Ντάνι», ή μια πλειάδα ανθρώπων της γενιάς αυτής, που ενσωματώθηκε στο σύστημα ως στελέχη διαφημιστικών εταιρειών. Η περίπτωση Τσίπρα είναι χαρακτηριστική αυτού του φαινομένου στις μέρες μας, ο συμπαθής καταληψίας που έγινε πρόεδρος κόμματος, αναδεικνύοντας ότι είναι ακόμα δυνατό το καπιταλιστικό όνειρο «του αυτοδημιούργητου» στην πολιτική.

Επανερχόμενοι στον Γαλλικό Μάη, είναι πλέον ορατό γιατί απέτυχε: Διότι η συνολική χειραφέτηση των ανθρώπων και η απελευθέρωση τους, χωρίς να αλλάξουν κοινωνικό στρώμα είναι η πεμπουσία του κοινωνικού ανταγωνισμού. Αυτή είναι η ειδοποιός διαφορά που κάνει ανεκτίμητο και αξεπέραστο τον Ισπανικό εμφύλιο (για αυτό και όχι τόσο δημοφιλή) σε σχέση με τις λοιπές αγροτικές, εργατικές ή αστικές επαναστάσεις & εξεγέρσεις διαχρονικά που σαν στόχο έχουν την ιδιοτελή αναρρίχηση στην εξουσία των μελών ενός κόμματος ή μιας επαναστατικής πρωτοπορίας. Που θέλουν την χειραφέτηση πρωτίστως για τους εαυτούς τους και όχι για όλους χωρίς όρους. Καταλαβαίνει λοιπόν κανείς γιατί προκαλεί οίκτο ο Κομπετίτ, γιατί δεν εμπνέει ο βαρετός Γκυ και γιατί κάποιιοι συνεχίζουν να τους εμπνέει ο Ντουρούτι. Γιαυτό και στις μέρες μας η αποιδεολογικοποίηση ως αντιεξουσιαστικό πρόταγμα φαντάζει κάτι το ρηχό και κενό περιεχομένου, διότι είναι ανολοκλήρωτο. Η μη κατάληψη εξουσίας φαντάζει αφελής προοπτική, όταν δυνητικά μπορεί να το κάνει κάποιος άλλος -και θα το κάνει- αν εξαρχής ο στόχος δεν είναι ξεκάθαρος: Η καταστροφή της. Ο Μάης του 68 αποτελεί χαρακτηριστικό παράδειγμα για το πώς οι κοινωνικοί αγώνες αν δεν κορυφωθούν αδιάλλακτα προς το σύστημα εκτονώνονται προς όφελος του συντηρητισμού που είναι πιο συντεταγμένος και φαινομενικά πιο αποτελεσματικός.

We don't get fooled again! -Ας μην την ξαναπατήσουμε

Το σημείο που έχει αξία στην κριτική του Paz είναι αν μία 'άδεια' ή 'κούφια' επανάσταση, όπως ο Μάης του '68 κατά τον Paz, αποτελεί τη μοναδική μορφή που η ριζική κοινωνική κριτική μπορεί να πάρει σήμερα στη Δύση. Σίγουρα ο τέτοιες απελευθερωτικές στιγμές πλέον παίζουν τον ρόλο όχι μόνο για μία βίαιη κινητοποίηση ενάντια στο σημερινό status quo ante, αλλά για μία συνολικότερη αλλαγή στην ανθρωπολογική δομή των σημερινών ανθρώπων που θα οδηγούσε στην εμφάνιση μιας άλλης μορφής ύπαρξης και δράσης, εφόσον τα βασικά χαρακτηριστικά τους έχουν αντιεξουσιαστικό και αντιεραρχικό περιεχόμενο. Φυσικά επειδή η εξέγερση όπως και ο κοινωνικός ανταγωνισμός δεν είναι ατομικά, αλλά κοινωνικά γεγονότα, ο μόνος τρόπος που οι μελλοντικές εξεγέρσεις θα έχουν νόημα στο μέλλον και την ελπίδα της νίκης είναι αν θα επανακτήσουν τον συλλογικό τους χαρακτήρα και δεν θα καταρρέουν όταν ικανοποιούνται μεμονωμένα και ατομικά αιτήματα. Η αναφορά του Καστοριάδη για τον Γαλλικό Μάη έχει ιδιαίτερη αξία διότι αποτυπώνει την αστική αλλοτρίωση:

«Αν θέλουμε να καταλάβουμε που βρισκόταν ο «ατομικισμός» του Μάη του '68, πρέπει να αναλογιστούμε τί ήταν αυτό που, μετά την τροποποίηση των συμφωνιών της Γκρενέλ, έδωσε τη χαρακτηριστική βολή στο κίνημα: ο ανεφοδιασμός των βενζινάδικων. Η τάξη αποκαταστάθηκε οριστικά όταν ο μέσος Γάλλος μπόρεσε και πάλι, μέσα στο αυτοκίνητό του, με την οικογένειά του, να τρέξει προς το εξοχικό του ή προς το δικό του μέρος για πικνικ. Αυτό του επέτρεψε, τέσσερις βδομάδες αργότερα, να υπερψηφίσει με ποσοστό 60% την κυβέρνηση».

Η αριστερά πλήρωσε ακριβά και το ξεπούλημα και την απογοήτευση, με αποτέλεσμα ο Ντε Γκολ να σαρώσει στις εκλογές και η αριστερά να ηττηθεί. Ο Μάης του '68 έμεινε στα μισά του δρόμου. Οι φοιτητές και οι εργάτες της Γαλλίας μπορούσαν, εκείνες τις μέρες, να τα κερδίσουν όλα. Για να μετατραπεί, όμως, αυτό το κίνημα σε νικηφόρο κοινωνικό ανταγωνισμό, δεν θα έπρεπε να έχει στην κεφαλή του καμία αριστερά, που να στοχεύει στην «εναλλακτική» διαχείριση του καπιταλισμού, αλλά ένα κίνημα που να μην τρέφει αυταπάτες για τη αστική δημοκρατία και τον κοινοβουλευτισμό σε επίπεδο εκπροσώπησης. Ένα κίνημα που να βάζει ξεκάθαρα σαν στόχο, όχι απλά την μη κατάληψη εξουσίας αλλά την συνολική κατάργηση της.

Αυτοί οι ανυπόφοροι Αναρχικοί

Σήμερα 48χρόνια μετά η ιστορία επαναλαμβάνετε όχι σαν φάρσα αλλά σαν τραγωδία. Η γενιά των 500 ευρώ, οι κινητοποιήσεις για το εργασιακό στην Γαλλία, επανέρχονται για να υπενθυμίσουν ότι ο καπιταλισμός δεν βελτιώνεται αλλά ανατρέπεται. Ο Γαλλικός Μάης αποτελεί ένα σημαντικό μεθοδολογικό εργαλείο το οποίο μας επιτρέπει να κατανοήσουμε την δομική αδυναμία της αριστεράς και του παραδοσιακού κρατικοδίαιτου συνδικαλισμού της, να διαχειριστούν νικηφόρα τα προβλήματα των εργαζομένων, των φοιτητών και της κοινωνίας γενικότερα. Επιπλέον αποδεικνύουν την αυταπάτη όσων πιστεύουν στον κοινοβουλευτισμό και στην πολιτική της αστικής δημοκρατίας.

Ο Μάης του 68 ύψωσε διαχρονικά τα οδοφράγματα στέλνοντας μηνύματα αντίστασης στα ασφυκτικά κέντρα των μητροπόλεων, τα οποία μας κάνουν ακόμα να αισθανόμαστε ζωντανοί κάθε φορά που αυτά υψώνονται, διότι τίποτα δεν τελείωσε. **Δεν στεκόμαστε όμως εκεί και δεν φαντασιωνόμαστε ωραιοποιώντας τον και δεν τον εξιδανικεύουμε. Ο Μάης του 68 δεν είναι η απόδειξη κανενός αριστερού «-ισμού», αλλά η ταφόπλακα τους. Αν έχει αξία κάτι στο Μάη, είναι ότι μας δείχνει, όχι πως θα είναι οι μελλοντικές εξεγέρσεις, αλλά το πως να μην καταλήξουν σε ήττα και αυτό από μόνο του είναι πολύ σημαντικό.** Η αστική δημοκρατία και ο καπιταλισμός είναι ένα ομογενοποιητικό χωνευτήρι, στον οποίο κατ' επίφαση, έχουν δικαίωμα να φωνάζουν και να διαμαρτύρονται όλοι όσοι παραμένουν εντός αυτού. Αυτό είναι και το μεγαλύτερο μάθημα του Μάη: Να μην γίνουμε υποφερτοί για το σύστημα, αυτό που ζητάει δηλαδή η ρεφορμιστική λογική. Να παραμείνουμε ανυπότακτοι πολίτες, ανυπάκουοι στο καθεστώς, προβάλλοντας την ελευθερία, την οργάνωση και την συλλογική δράση ως τα υπέρτατα χαρακτηριστικά ενός αδιάλακτου αντιεξουσιαστικού και αντιεραρχικού κινήματος που όμως αυτό από μόνο του δεν είναι αρκετό. Να προβάλουμε ως βασικό αντινομιστικό στοιχείο του κοινωνικού ανταγωνισμού την άλλη πραγματικότητα του κόσμου που ονειρευόμαστε, παραμένοντας αδιάλλακτοι και ανυπόφοροι Αναρχικοί για το σύστημα, όπως οι εργάτες στο Σικάγο το 1886, στην Βαρκελώνη το 1936, ώστε ο επόμενος ο Μάης που έρχεται να είναι ο τελικός. Διότι όλοι οι εξεγερμένοι όλων αυτών των Μάιων διαχρονικά μας έδειξαν τον δρόμο, αλλά δεν είχαν την εμπειρία. Τώρα την έχουμε, αν χρειάζεται να “εκμεταλλευτούμε” κάτι, ας είναι αυτό για να νικήσουμε.

*Κλινικός Καθηγητής Ψυχοπαθολογίας & Ψυχιατρικής,

Βιομηχανικοί Εργάτες του Κόσμου (IWW)